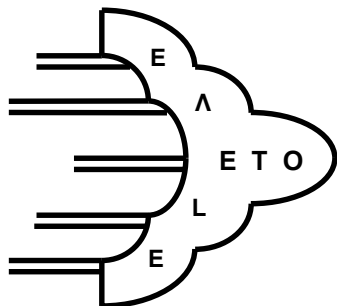

Κωδικός: 3650

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6974754302

Τηλεομ.: 210 8068299, 210 8662069

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.104 Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2010

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

Όροι στα Φόρα!

Όχι, δεν πρόκειται για λογοπαίγνιο! Δεν πρόκειται για την *παρήχηση του ρο* που ακούγεται στη φράση (και που μπορεί από κάποιους να ερμηνευθεί ως *ροή* των *όρων*...)· ούτε πρόκειται για την *επανάληψη* του *ορ-* που θυμίζει τον *όρ-ο* κι ας μην είναι δυο φορές η *ρίζα* του! Ούτε πρόκειται να «βγουν» τίποτε κρυφοί όροι «στα/στη φόρα»! Ούτε (αφού *φόρα* < λατ. *fora*=αγορές!) πρόκειται να «βγούμε» στις άλλου είδους «αγορές» για να καλύψουμε το υπαρκτό ελληνικό *έλλειμμα όρων* σε Βάσεις Όρων όπως η IATE¹! Όλα αυτά είναι στοιχεία εντελώς συμπτωματικά... Πρόκειται για τη *νέα ιστοσελίδα* που άρχισε να λειτουργεί στον ιστότοπο της ΕΛΕΤΟ, την ιστοσελίδα με τίτλο:

«Όροι στα φόρα»! – Αγγλοελληνικό Γλωσσάριο Όρων που έχει προτείνει / υιοθετήσει / εγκρίνει η ΕΛΕΤΟ

Στην υπόψη ιστοσελίδα αναγράφεται το παρακάτω *Εισαγωγικό Σημείωμα* και γίνεται παραπομπή σε ένα κείμενο σε μορφότυπο .pdf όπου περιλαμβάνεται ένα γλωσσάριο όρων με τη μορφή του παρακάτω πίνακα ο οποίος θα συμπληρώνεται δυναμικά με τους όρους που δημοσιεύονται στο Ορόγραμμα – στη «Γωνιά του ΓΕΣΥ» – και με όρους που έχουν προταθεί από μέλη της ΕΛΕΤΟ σε διαδικτυακά φόρα – κυρίως στο Translatum.gr – και έχουν εγκριθεί από το ΓΕΣΥ:

Αγγλικός όρος	Ελληνικός όρος	Θεματικό πεδίο	Ιστοσελίδα όπου έγινε σχετική πρόταση/συζήτηση
---------------	----------------	----------------	--

Το Εισαγωγικό Σημείωμα αναφέρει τα ακόλουθα:

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το διαρκώς εμπλουτιζόμενο Αγγλοελληνικό Γλωσσάριο Όρων «Όροι στα Φόρα» είναι ηλεκτρονικό αρχείο σε φορητό μορφότυπο *εγγράφου (portable document format – pdf)* και περιλαμβάνει αντιστοιχίες *ισοδύναμων όρων (αγγλικού – ελληνικού)*, με αναφορά του *θεματικού πεδίου* στο οποίο αυτοί ανήκουν και της *διεύθυνσης της ιστοσελίδας* στην οποία έγινε – και εξακολουθεί να υπάρχει στο Διαδίκτυο – η πρόταση ή συζήτηση της υπόψη αντιστοιχίας. Ο ενδιαφερόμενος επισκέπτης – αν θέλει – επικροτώντας με το ποντίκι τη διεύθυνση αυτή, μπορεί να ενημερωθεί περαιτέρω για τον αντίστοιχο όρο.

Ορισμένες επισημάνσεις:

1. Το γλωσσάριο αυτό δεν υποκαθιστά τις *βάσεις όρων* (όπως TELETERM, INFORTERM, TERMTerm) τη χρήση των οποίων η ΕΛΕΤΟ διαθέτει δωρεάν στο Διαδίκτυο (<http://www.eleto.gr/gr/termbases.htm>) ούτε τα άλλα *γλωσσάρια* που διαθέτει επίσης δωρεάν (<http://www.eleto.gr/gr/LexicaAndGlossaries.htm>). Μερικές φορές, μάλιστα, περιλαμβάνει και όρους από τις βάσεις και τα

γλωσσάρια αυτά οι οποίοι προτάθηκαν ή συζητήθηκαν στις σχετικές ιστοσελίδες.

Στο γλωσσάριο αυτό θα καταχωρούνται στο εξής και όλοι οι όροι που θα δημοσιεύονται στο Ορόγραμμα (στη στήλη «Γωνιά του ΓΕΣΥ») και – αναδρομικά – όλοι οι όροι που έχουν ως τώρα δημοσιευτεί σ' αυτό.

2. Η παρουσίαση του γλωσσαρίου είναι *αλφαβητική* ως προς τον αγγλικό όρο και είναι *εννοιοκεντρική* και όχι *λεξικοκεντρική* όπως συμβαίνει στα γενικά λεξικά. Δηλαδή κάθε *λήμμα* (κάθε αντιστοιχία, κάθε οριζόντια γραμμή του πίνακα) *αφορά μία και μόνο έννοια*. Αν η ίδια λέξη ή φράση κατασημαίνει και *άλλη έννοια* τότε αποτελεί *άλλον όρο* και καταχωρείται *σε χωριστό λήμμα* (άλλη γραμμή του πίνακα).
3. Στην ιστοσελίδα στην οποία παραπέμπει κάθε λήμμα μπορεί να υπάρχουν και άλλες αποδόσεις, ή και περιγραφές, συνώνυμες ή οιονεί συνώνυμες. Εδώ, όμως, από τις αποδόσεις αυτές, περιλαμβάνονται μόνο εκείνες τις οποίες *πρότεινε* ή *αποδέχτηκε* το μέλος της ΕΛΕΤΟ που συμμετέχει στη συζήτηση ή προέρχονται από άλλες πηγές της ΕΛΕΤΟ (βάσεις, γλωσσάρια, κτλ.) και τις αναφέρει το μέλος. Όλα, όμως, τα λήμματα του γλωσσαρίου έχουν εισαχθεί και *εγκριθεί-επικυρωθεί από το ΓΕΣΥ*, με

– κριτήρια τις *Αρχές σχηματισμού όρων* (βλέπε http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or102_V05.pdf ή <http://www.translatum.gr/forum/index.php?topic=82421.0>)

– και εφαρμογή των *Μηχανισμών σχηματισμού ελληνικών όρων* (βλέπε: http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or103_V04.pdf ή <http://www.translatum.gr/forum/index.php?topic=87704.0>)

4. Οι όροι των *βάσεων* και των *γλωσσαρίων* που η ΕΛΕΤΟ διαθέτει δωρεάν στο Διαδίκτυο, είναι αποτέλεσμα εργασίας ειδικών ομάδων ή επιτροπών και έχουν προκύψει, σε κάθε περίπτωση, από συνεργασία και κατ'επιστημονικό 4-10 μελών τα οποία έχουν σχέση με το αντικείμενο και όχι μόνο εφαρμόζουν τα δύο παραπάνω κείμενα αρχών, αλλά με την πολύχρονη οροδοτική εργασία τους έχουν συμβάλει καταλυτικά στη διαμόρφωση/διατύπωση αυτών των ίδιων των κειμένων. Οι όροι που παράγουν τα όργανα αυτά θεωρούνται *εγκεκριμένοι* από το ΓΕΣΥ.

Οι όροι που συζητούνται στα διάφορα φόρα προέρχονται από συζητήσεις ανομοιογενών κύκλων ολιγάριθμων συνομιλητών και όχι συγκροτημένων οργάνων και η έγκρισή τους από το ΓΕΣΥ θεωρείται επιβεβλημένη, ώστε να περιληφθούν στο παρόν Γλωσσάριο.

→ →
OROGRAMMA No 104, September – October 2010,
ISSN 1106-1073
Bimonthly edition of
Hellenic Society for Terminology (ELETO)
Epidavrou & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

¹ IATE: InterActive Terminology for Europe – Ευρωπαϊκή Διαδραστική Βάση Όρων (η Πολυγλωσσική Βάση Όρων της ΕΕ).

5. Διευκρινίζεται, τέλος, ότι οι όροι που προτείνει ή υιοθετεί η ΕΛΕΤΟ, σε καμία περίπτωση δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Ο χρήστης είναι αυτός που έχει το δικαίωμα της τελικής επιλογής. Η ΕΛΕΤΟ, όμως, έχει σκοπό και προσπαθεί ώστε, ανάμεσα στους όρους από τους οποίους αυτός θα επιλέξει για την κατασάμνηση της συγκεκριμένης έννοιας, να υπαρχει τουλάχιστον ένας **ελληνικός όρος κατάλληλα σχηματισμένος**. Το αν αυτός ο όρος τελικά θα επιλεγεί – άσχετα από τα όποια αντικειμενικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο ίδιος – εξαρτάται και από την **γλωσσική ευαισθησία του χρήστη** αλλά και την **ορολογική ενημερότητα του**. Η ΕΛΕΤΟ ενδιαφέρεται και προσπαθεί για την ανάπτυξη και των δύο.

Ανοίξτε και διαβάστε ή αποθηκεύστε το **Αγγλοελληνικό Γλωσσάριο Όρων “Όροι στα Φόρα”**

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Σημειώνεται ότι η ΕΛΕΤΟ (στο πλαίσιο των εργασιών των συλλογικών μελών της: ΜΟΤΟ² και ΤΕ48/ΟΕ1³) έχει υιοθετήσει το αφομοιωμένο δάνειο: το **φόρο** πληθ. τα **φόρα** (< λατ. **forum** πληθ. **fora**) – που όχι μόνο υπάρχει λεξικογραφημένο στο λεξικό Δ. Δημητράκου, αλλά και χρησιμοποιείται σε κάποια μέρη της Ελλάδας – με το σκεπτικό ότι δεν υπάρχει ουσιαστικός λόγος να γίνει ...οπισθοδρόμηση και αυτό να αντικατασταθεί με το αναφομοιωτό δάνειο **φόρουμ**. Το ίδιο και για τα αφομοιωμένα δάνεια **στάτο** και **κονσόρτιο**, που τα τελευταία χρόνια τα βλέπουμε στην αναφομοιωτή μορφή τους **στάτους** και **κονσόρτιουμ**. Η ξεκάθαρη αντιστοιχία των λατινικών καταλήξεων του αρσενικού **-us** πληθ. **-i**, του θηλυκού **-a** πληθ. **-ae** και του ουδέτερου **-um** πληθ. **-a**, προς τις ελληνικές καταλήξεις του αρσενικού **-ος** πληθ. **-οι**, του θηλυκού **-α** πληθ. **-αι** (< σήμερα **-ες**) και του ουδέτερου **-ο(ν)** πληθ. **-α**, έδωσε τη δυνατότητα στην λατινική να δεχτεί και να αφομοιώσει πάμπολλα δάνεια από την αρχαία ελληνική. Η ίδια αντιστοιχία – που λειτουργεί **αμφίδρομα** – δίνει τη δυνατότητα και στην ελληνική τα λίγα σχετικά δάνεια που έχει λάβει ή που ενδέχεται να λάβει από τη λατινική να τα αφομοιώσει πλήρως. Γιατί να μην το κάνει; Γιατί τα **φόρουμ** και όχι τα **φόρα**; Πολύ περισσότερο, αφού το δάνειο είναι από τα λατινικά και όχι από τα αγγλικά, γιατί το εντελώς απαράδεκτο **φόρουμς**;

K.B.

(Πληροφορίες: <http://www.imcsit.org/> (Facebook group: <http://tinyurl.com/yg6xtzd>)

6. Συνέδριο Μεσογειακών Επιμελητών και Μεταφραστών **METM10** (Mediterranean Editors and Translators (MET) 2010 meeting, METM10: Facilitating knowledge transfer – through editing, translation, coaching, 28-30 October 2010, Universitat Rovira i Virgili, Campus Catalunya, Tarragona, Spain) – www.metmeetings.org.
7. 6^η διοργάνωση του Συμποσίου VSST (Veille Stratégique Scientifique & Technologique) Symposium (Πανεπιστήμιο Paul Sabatier, 118, route de Narbonne, Toulouse, France) από 25 ως 29 Οκτωβρίου 2010. <http://www.ampere-asso.org/Register.asp?ID=08122006145351&LG=FR>
8. 5^η Σύνοδος Κορυφής για την Ορολογία στις 12-13 Νοεμβρίου 2010, στη Βουδαπέστη. (Vth Terminology Summit, November 12 and 13, 2010, Károli Gáspár University in Budapest (Hungary)). – <http://www.eaft-aet.net/en/index/>
9. International conference: “Role of Translation in Nation Building, Nationalism and Supranationalism” 16-19 December 2010, New Delhi (India), Instituto Cervantes (Spanish Cultural Center), – website: <http://www.itaindia.org/itaindia2010.php>
10. International Congress on Neology in Romance Languages (CINEO), Second edition of CINEO, University of São Paulo in December 2010. (iemalves@uol.com.br)

K.B.

Γραπτή νεοελληνική γλώσσα και φωνητική

Θέλω και εγώ να σας απασχολήσω με ένα θέμα αναφορικά με την σχέση της **γραπτής** νεοελληνικής με την **φωνητική** νεοελληνική, με την πεποίθηση ότι αξίζει μιας ευρύτερης συζήτησης και ενός προβληματισμού.

Λένε κάποιοι ότι (πρέπει να) **γράφουμε** όπως **μιλάμε**. Κάνουν κάποιο λάθος! Για να μην καταφύγουμε σε ανιαρές ίσως θεωρίες ας πάμε στα παρακάτω παραδείγματα, αφού όμως προηγουμένως δεχθούμε ότι στον γραπτό λόγο πρέπει να γράφουμε «μην» και όχι «μη» (εξαιρέσει βέβαια φράσεων όπως «στο μη περαιτέρω», «το μη χείρον» κλπ.), «τον» (για το αρσενικό) και όχι «το», «στον» (για το αρσενικό) και όχι «στο», «την» και όχι «τη», «στην» και όχι «στη» (όλα αυτά ανεξαρτήτως του γράμματος με το οποίο αρχίζει η επόμενη λέξη και τούτο για την αποφυγή παρανοήσεων). Δεν πρέπει δηλαδή, κατ' εμέ, να γράφουμε «**τη γάτα**» ή «**το σκύλο**» ή «**το Γιάννη**» ή «**τη γυναίκα**» μόνο και μόνο επειδή φωνητικά (και πολύ σωστά βέβαια) λέμε «**tiyata**», «**toskilo**», «**tojaní**», «**tijineka**».

Στη συνέχεια παραθέτω φράσεις από τις οποίες προκύπτει εναργώς η διαφορά μεταξύ της γραπτής νεοελληνικής και της φωνητικής διάστασής της:

- 1) δεν τον πέρασε στην τρίτη τάξη για να είναι εντάξει με την συνειδήσή του
[ðendomberase stindriti taksi ja na ine endaksi me ti siniðisi tu]
- 2) τον ξέγραψε από φίλο
[tongzeɣrapse apo filo]
- 3) δεν μπορούσε να τον πείσει
[ðe(m)boruse na dombisi]
- 4) μα την πίστη μου
[mati(m)bisti mu]
- 5) στην Κοζάνη τους διδάξε τον διαφορεικό λογισμό
[sti(n)gozani tuz diðakse to ðiaforiko lojizmo]

Απο τα παραδείγματα προκύπτει ότι γράμματα (σύμφωνα π, τ, ν, κ, σ, ζ) που υπάρχουν στις **γραπτές** παραπάνω φράσεις δεν εκφέρονται καν στην **φωνητική** εκδοχή ενώ, αντίθετα, εκφέρονται φωνήματα που δεν εμφανίζονται στην γραπτή εκδοχή (**γκ=g, ντ=d, ζ=z**). Τρανή επιρρωση βέβαια της διαφοράς της φωνητικής και της γραπτής μας γλώσσας αποτελεί η εκφορά των νεοελληνικών δίψηφων φωνηέντων «αι», «ει» κλπ. Αλλιώς γράφονται και αλλιώς εκφέρονται (εις πείσμα των ...ερασιμικών).

Ένας ξένος αναγνώστης έχοντας μπροστά του ένα νεοελληνικό κείμενο δεν μπορεί να το εκφέρει σωστά βασιζόμενος, και μόνον, στην σωστή προφορά των μεμονωμένων γραμμάτων, γιαυτό και η ..απόδοση του κειμένου είναι εν προκειμένω αστέια.

Αρα, για μια ακόμη φορά, ο ισχυρισμός «γράφουμε όπως μιλάμε» είναι έωλος.

Αντίστοιχα παραδείγματα υπάρχουν στις πλέον γνωστές ξένες γλώσσες. Ας αφήσουμε τα αγγλικά όπου υπάρχουν ελάχιστοι

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με Ορολογία (Διαρκής Κατάλογος του «Ο»)

Ο κατάλογος Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται παρακάτω περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, ή έχουν πρόσφατα διεξαχθεί. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net), των οποίων η ΕΛΕΤΟ είναι μέλος.

1. Ιβηροαμερικανικό Συμπόσιο Ορολογίας Simposio Iberoamericano de Terminología RITerm 2010: La terminología: puente ineludible de una sólida mediación cultural, 14-19 September 2010, Buenos Aires, Argentina (http://www.traductores.org.ar/nuevo_org/home/default?id_ruta=2&nivel2=411)
2. IX Annual Conference of the European Association of Languages for Specific Purposes, 19-22 September 2010, Hamburg, Germany
3. TM-Europe 2010 International Translation Management Conference, 30 September - 1 October 2010, Kraków, Poland
4. **LISA Forum Europe** (11-14 October 2010, Budapest, Hungary) της Localization Industry Standards Association (LISA) – <https://www.lisa.org/Registration.1539.0.html>
5. Διεθνές Πολυσυνέδριο International Multiconference on Computer Science and Information Technology (IMCSIT 2010) (18-20 Οκτωβρίου, Hotel Golebiewski, Wisla, Poland)

² **ΜΟΤΟ**: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής “Τηλεπικοινωνίες” (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

³ **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1**: Ομάδα Εργασίας 1 “Ορολογία Πληροφορικής” της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ48 «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Πληροφοριών», του ΕΛΟΤ. Συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

κανόνες προφοράς και ας πάμε πχ. στα γαλλικά. Είναι δυνατόν να διαβαστούν με μόνη γνώση την προφορά των μεμονωμένων γραμμάτων; Θα τρίξουν τα κόκκαλα του Ρακίνα, εάν διαβάσεις το **eau** (νερό) αντί «ο» πχ. «**έ**αου!» Το ίδιο και στα ιταλικά. Αν διαβάσεις το «**spiaggia**» **σπιάτζια** και όχι **σπιάτζα** ο μέσος μορφωμένος Ιταλός θα μειδιάσει ή (σε πολύ ακραία περίπτωση) δεν θα καταλάβει ποιά λέξη του λες.

Όλα τα ανωτέρω και πολλά ακόμη, που εκφεύγουν των πλαισίων του λογικά διατιθέμενου χώρου του ΟΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, συνάδουν στο ότι η **γραπτή** και η **φωνητική** εκδοχή της νεοελληνικής αποτελούν δύο διακεκριμένες οντότητες που δεν πρέπει να συγχέονται ούτε να σχετίζονται με ατυχείς εκφορές μεμονωμένων γραμμάτων (**tinpatra, tinkatastasi, tintripa, tinparoxi...** όπως κατά κόρον ακούγεται από νεοάγγλωσσους των ΜΜΕ). Την σχέση τους την διέπουν οι φωνητικοί κανόνες εκφοράς και μόνον αυτοί. Εύχομαι το μικρό αυτό άρθρο να εισφέρει, και αυτό, στην αίσθηση της ανάγκης για μία, όπως έγγραφα παραπάνω, ευρύτερη συζήτηση από την οποία η νεοελληνική μας γλώσσα δεν έχει τίποτα να χάσει.

Θ.Β.

Ένας καθηγητής με τις μεταβολές του...

Γιατί η λέξη **καθηγητής** διαφέρει τόσο ριζικά από τη λέξη **professor** κοινή σε όλες τις δυτικές γλώσσες;

Ο όρος εμφανίζεται στα Πανεπιστήμια του Μεσαίωνα. Όταν ιδρύονται τα πρώτα πανεπιστήμια στον 12^ο αιώνα, είναι θεσμός μοναστικός και εκκλησιαστικός με γλώσσα τους τα λατινικά. Ο ετυμολογικός πρόγονος του όρου **professor** είναι η λέξη (ρήμα) **profitior**. Στο λατινικό λεξικό του Σ. Κουμανούδη αποδίδεται ως: *επαγγέλλω, δηλώ, ομολογώ, διδάσκω τι (επιστήμη ή τέχνη)*.

Στα πρώτα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια ο όρος αποκτά και άλλη απόχρωση: υπονοεί και την εξουσία του μεσαιωνικού δασκάλου που περιβάλλεται ένδυμα θρησκευτικό.

Οι «γνώμες» και οι διδασκαλίες έχουν την έγκριση της Εκκλησίας ή τουλάχιστον την ανοχή της. Άρα, ελέω Θεού, αποπνέουν την αυθεντία και την εξουσία. Ο **professor** κατέχει την κορυφαία θέση.

Μετά την Αναγέννηση το νόημα του τίτλου παραλλάζει και ιδίως μετά την επιστημονική επανάσταση. Στη χροιά της λέξης προστίθεται μία άλλη απόχρωση. Ο όρος παραπέμπει πλέον και στην κοινωνική εξουσία του δασκάλου-επιστήμονα βασισμένη στην αυθεντία της επιστημονικής γνώσης. Στην αυθεντία αυτή προστίθεται η νομιμότητα της πανεπιστημιακής έδρας που πηγάζει από τη νομιμότητα την κρατική.

Στις πρώτες φάσεις της Βιομηχανικής Επανάστασης η λατρεία της τεχνολογίας καθιερώνεται. Οι άνθρωποι πιστεύουν ακράδαντα ότι η Επιστήμη και η εφαρμογή της είναι ο ευλογημένος δρόμος που θα οδηγήσει την ανθρωπότητα στην συνεχή πρόοδο, στην ευμάρεια και στην ευημερία.

Οι **καθηγητές**, καλοστηριγμένοι στην ιδεολογία του επιστημονισμού, δρέπουν τους καρπούς τους. Στο κύρος του λειτουργήματος προστίθεται το κύρος του επαγγέλματος ενός επαγγέλματος που στέκεται ψηλά όχι μόνο στην κοινωνική ιεραρχία, αλλά και στην οικονομική, επειδή αποφέρει αμοιβές ανάλογα με τον επιστημονικό κλάδο του καθενός, τα συγγραφικά δικαιώματα ή τις ευρεσιτεχνίες που επινοεί ή κεφαλαιοκρατική οικονομία. Έτσι ο **professor** κατέχει πλέον μια καλή θέση και στην οικονομική ιεραρχία.

Σήμερα έχει λησμονηθεί αυτό που εσήμαινε ο όρος στην ετυμολογική του κυριολεξία. Το τωρινό πολυσύνθετο νόημα καλύπτει το αρχικό, σβήνοντας οριστικά την ουδετερότητα της ετυμολογίας. Η λέξη φέρνει στο νου όχι μόνο το διδασκαλικό, αλλά πολλαπλά κοινωνικά πρόσωπα του **professor** – του **καθηγητή**.

Στη νεότερη ελληνική γλώσσα η λέξη θα επανεμφανιστεί με τη σημερινή της έννοια τον 19^ο αιώνα. Χρησιμοποιείται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ήδη από την ίδρυσή του το 1837 και ακόμη νωρίτερα στην Ιόνιο Ακαδημία.

Ένας άγνωστος λόγιός μας, της εποχής, την ανέσυρε από το αρχαιοελληνικό λεξιλόγιο - ο οποίος, όμως, δεν δημιούργησε νέα σύνθετη κατασκευή, όπως είναι τόσο νεολογισμοί, αλλά μετέφρασε τον όρο **professor**. Είναι ένας τυπικός Έλληνας εκείνης της εποχής που αποφασίζει να επιλέξει αυτόν τον όρο και έχει συνείδηση ότι ακριβολογεί: ο **καθ-ηγητής ηγείται...**

Κατ' αρχήν ο **καθηγητής** ηγείται βέβαια μιας εσωτερικής Πανεπιστημιακής Ιεραρχίας και, κατά προέκταση, κατέχει ηγετική θέση και στην ιεραρχία της κοινωνίας του. Από αυτή την άποψη ο νεοελληνικός όρος ακριβολογεί περισσότερο από τον δυτικό.

ΑΡΘΡΟ: «ΤΟ ΒΗΜΑ» 11/10/98

Δ.Π.

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ

Η εξόφληση των συνδρομών των **μελών** (από το 2011: **30 €** ετησίως) γίνεται με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, Αρ. λογ. 671/48010084
IBAN: GR95 01106710 00006714 8010084.

Προσοχή! Κατά την κατάθεση να ζητάτε να καταχωρηθεί το όνομά σας και να καταβάλλετε τα τυχόν τραπεζικά έξοδα.

Είναι **απαραίτητη** η αποστολή αντιγράφου της απόδειξης είτε **τηλεμοιοτυπικά** στον αριθμό 210 8068299 είτε **ηλεκτρονικά** στη διεύθυνση valeonti@otenet.gr.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Το Ορόγραμμα αποστέλλεται **δωρεάν** σε 3.000 περίπου αποδέκτες συμπεριλαμβανομένων και των μελών της ΕΛΕΤΟ. Η ανωτέρω υποχρέωση συνδρομής αφορά μόνο εκείνους που έχουν **εγγραφεί μέλη της ΕΛΕΤΟ**, δηλ. έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών και συμμετέχουν και στις άλλες δραστηριότητες της ΕΛΕΤΟ. Ο Κατάλογος των ενεργών μελών δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα: http://www.eleto.gr/download/Members/ListOfActiveMembers_GR.pdf.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ⁴ έλα κι εσύ

1. outliers ελληνικά & μονολεκτικά: **έκτοπα**

Με αφορμή ερώτηση του μέλους **Μαρίνας Πανταζίδου** εξετάστηκαν κατάλληλες αποδόσεις για την έννοια “**outliers**” της (στατιστικής) που αντιπροσωπεύει *τιμές* ή *σημεία* που «ξεφεύγουν», «ξεμακραίνουν» πολύ (είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω) από ένα δεδομένο σύνολο τιμών (π.χ. στατιστικό δείγμα). Για την έννοια αυτή «κυκλοφορούν» διάφοροι όροι όπως: *ακραίες τιμές / ακραία σημεία, αποκλίνοσες τιμές, έκτοπες τιμές*, και (πιο συχνά) *έκτροπες τιμές*. Το ΓΕΣΥ υιοθέτησε τελικά την πρόταση:

outliers → **έκτοπες τιμές, έκτοπα σημεία, έκτοπα**

(Σημειώνεται ότι στην ιατρική υπάρχει το **έκτοπο όργανο**: *όργανο που δεν είναι στην κανονική του θέση*).

2. quantum bit, qubit → **κβαντικό δυφίο, κβαντοδυφίο**

Με αφορμή σχετική διαδικτυακή συζήτηση, η Ομάδα TE48/OE1 «Ορολογία Πληροφορικής», συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ, ενημέρωσε το ΓΕΣΥ ότι υιοθέτησε τις αποδόσεις:

quantum bit, qubit → **κβαντικό δυφίο, κβαντοδυφίο**

ως ενταγμένες πλήρως στους τρόπους οροδοσίας των διάφορων **κβαντικών** μεγεθών που κατασημαίνονται είτε με το επίθετο **κβαντικός** είτε με το συνθετικό **κβαντο-** όπως **κβαντοφυσική** (κβαντική φυσική), **κβαντοηλεκτρονική** (κβαντική ηλεκτρονική), **κβαντομηχανική** (κβαντική μηχανική) κ.ά.

Ο όρος **κβαντοδυφίο** προστίθεται στους πολλούς σύμπλοκους όρους – κυρίως τηλεπικοινωνιακούς – που εκμεταλλεύονται την απόδοση του **bit** με το, μονολεκτικό και σύντομο, **σύμμιγμα δυφίο**.

Επίσης, η Ομάδα υιοθέτησε και τους όρους:

tangible electronic edition → **υλική ηλεκτρονική έκδοση**
intangible electronic edition → **άυλη ηλεκτρονική έκδοση**

3. **βιβλιομεταγωγή και βιβλιοθηρία**

Υποβλήθηκε στο ΓΕΣΥ πρόταση της TE48/OE1 για ομάδα συναφών όρων που αφορούν την έννοια “**bookcrossing**” και την εφαρμογή της. Ο ορισμός της έννοιας αυτής είναι:

bookcrossing (ουσιαστικό) = *η πρακτική του να αφήνεις ένα βιβλίο σε δημόσιο χώρο για να το βρουν και να το διαβάσουν άλλοι, οι οποίοι στη συνέχεια θα κάνουν το ίδιο* (Επίτομο λεξικό της Οξφόρδης – Αύγουστος 2004)

Οι αποδόσεις που προτείνει η TE48/OE1 περιλαμβάνουν και συνώνυμα, που εμφανίζονται, αν και όχι με μεγάλη συχνότητα στο Διαδίκτυο. Η πρώτη από τις αποδόσεις θεωρείται προτιμώμενος όρος:

⁴ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

- bookcrossing** → βιβλιομεταγωγή, βιβλιοδιάθεση, βιβλιοαπελευθέρωση
- bookcrosser** → βιβλιομεταγωγέας, βιβλιοδιαθέτης, βιβλιοαπελευθερωτής
- book hunting** → βιβλιοθηρία, βιβλιοκυνηγητό
- book hunter** → βιβλιοθήρας, βιβλιοκυνηγός

4. empathy και συμπάθεια

Το ΓΕΣΥ, ύστερα από ερώτημα του Δώρου Λοιζίδη σχετικά με την απόδοση της λέξης **empathy**, που δηλώνει την ικανότητα κάποιου να κατανοεί τη συναισθηματική κατάσταση του άλλου, εξέτασε και έδωσε τις αποδόσεις: **κατανόηση, συμπάθεια, συμμερισμός, συναυτίωση**, επισημαίνοντας ότι το ποια μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε περίπτωση θα εξαρτηθεί από την εκάστοτε συγκεκριμένη έννοια του συγκεκριμένου.

5. Τι συμβαίνει με τον αγγλικό όρο calibration;

Σε πολλούς τεχνικούς τομείς και ιδίως στις περιοχές (Τυποποίηση), (Μετρολογία), (Δοκιμές) συναντάται συχνά ο αγγλικός όρος **calibration** (ενός οργάνου μέτρησης). Η λέξη **calibration** εδώ καταλαμβάνει δύο έννοιες, είναι δηλαδή στην πραγματικότητα δύο όροι. Ο ειδικός του σχετικού τομέα, που γνωρίζει και τις δύο έννοιες, καταλαβαίνει κάθε φορά για ποια έννοια πρόκειται όταν, όμως, θελήσει να διακρίνει στα ελληνικά τις έννοιες πρέπει να χρησιμοποιήσει χωριστό όρο για την καθεμιά: όσο για έναν μεταφραστική μη ειδικό στον σχετικό τομέα, η απόδοση στα ελληνικά της λέξης **calibration** είναι συχνά «πονοκέφαλος».

Με αφορμή σχετική διαδικτυακή συζήτηση όπου διατυπώθηκε η απορία γιατί στη Βάση TELETERM η λέξη **calibration** σε άλλα λήμματα αποδίδεται ως **βαθμονόμηση** και σε άλλα ως **διακρίβωση**, η ΜΟΤΟ ενημέρωσε σχετικά το ΓΕΣΥ:

Η **βαθμονόμηση** και η **διακρίβωση** δεν είναι συνώνυμα: αποδίδουν δύο διαφορετικές έννοιες που εμπλέκονται στους διάφορους όρους της TELETERM και δεν γίνεται να εναλλαχθούν. Όπου είναι **διακρίβωση** δεν μπορεί να μπει **βαθμονόμηση** και **τανάπαλιν**. Η διαφορά των δύο εννοιών πρόχειρα μπορεί να αποδοθεί ως εξής:

- calibration** (πριν από κάθε μέτρηση) → **βαθμονόμηση**
- calibration** (σε τακτά διαστήματα σε εργαστήριο) → **διακρίβωση**

Οι ακριβείς ορισμοί των δύο εννοιών δίνονται στο Ελληνικό Πρότυπο **ΕΛΟΤ 556.2** (για τον τομέα της (Ακουστικής)) και είναι οι εξής:

«1.34 **Βαθμονόμηση** ενός μετρητικού οργάνου είναι η ρύθμιση που κάνει ο χειριστής του οργάνου πριν από μία μέτρηση για να εξασφαλίσει ορθότητα στην τιμή του μετρούμενου μεγέθους.

Συνήθως η **βαθμονόμηση** συμπεριλαμβάνει μέτρηση μιας πρότυπης τιμής του μεγέθους η οποία δίνεται από κάποια διάταξη (**βαθμονομητήρας**)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Η **βαθμονόμηση** γίνεται σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή του οργάνου. Στην περίπτωση που το όργανο αναφέρεται ότι συμφωνεί με κάποιο Πρότυπο οι οδηγίες αυτές θα πρέπει να συμφωνούν απόλυτα με τις διαδικασίες **βαθμονόμησης** που καθορίζει το Πρότυπο.

1.35 **Βαθμονομητήρας** είναι διάταξη ή συσκευή που δημιουργεί μια πρότυπη τιμή ενός μεγέθους και χρησιμεύει για τη **βαθμονόμηση** (1.34) των μετρητικών οργάνων με τα οποία μετριέται το υπόψη μέγεθος.

1.36 **Διακρίβωση** ενός μετρητικού οργάνου είναι περιοδικός λεπτομερειακός έλεγχος και **βαθμονόμηση** (1.34) του οργάνου με τη χρήση πρότυπων οργάνων εξασφαλισμένης ορθότητας (1.28) και σταθερότητας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1 – Η **διακρίβωση** έχει διάφορες βαθμίδες, από τη **διακρίβωση** που γίνεται στο ίδιο το ενδιαφερόμενο εργαστήριο, όταν αυτό διαθέτει ορισμένα κατάλληλα πρότυπα όργανα, ως τη **διακρίβωση** που γίνεται με πρότυπα όργανα που έχουν εξαιρετικά υψηλή ορθότητα και σταθερότητα και που μπορεί να υπάρχουν σε ένα ή μοναδικό εργαστήριο στον κόσμο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2 – Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι η **διακρίβωση** ενός οργάνου πρέπει να γίνεται με όργανα **διακρίβωμένα** από μια ψηλότερη βαθμίδα **διακρίβωσης**.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3 – Η **διακρίβωση** των οργάνων ενός εργαστηρίου πρέπει να γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και, σύμφωνα με το διεθνή πρότυπα, όχι μεγαλύτερα από δύο χρόνια.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 4 – Κάθε όργανο οφείλει να έχει πάνω του ετικέτα, όπου αναγράφεται η ημερομηνία της τελευταίας καθώς και η ημερομηνία της επόμενης **διακρίβωσης** του.»

6. Όροι από Ευρωπαϊκά Πρότυπα

Ύστερα από αντίστοιχα ερωτήματα της Χριστίνας Καπράνου, στελέχους του ΕΛΟΤ, ενημερώθηκε το ΓΕΣΥ και υιοθέτησε τους παρακάτω όρους.

α. ο όρος **gamut of colours** θεωρήθηκε συνώνυμο του όρου **colour gamut**, που η ΜΟΤΟ έχει αποδώσει ως **κλίμακα χρωμάτων**, και υπάρχει ήδη στη Βάση TELETERM:

gamut of colours = colour gamut → **κλίμακα χρωμάτων**

β. Η λέξη **clamp** δεν αποδίδεται στην (Τυποποίηση) με έναν όρο γιατί δεν αντιστοιχεί μόνο σε μία έννοια, αλλά σε **δύο**: αλλού είναι **σφιγκτήρας** και αλλού είναι **αρπάγη** και **δεν είναι το ίδιο πράγμα!**. Τόσο στη Βάση TELETERM όσο και στη Βάση Όρων του ΕΛΟΤ υπάρχουν διαφορετικοί όροι με αυτές τις δύο αποδόσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι όροι:

TELETERM:

Αγγλικός όρος	Ελληνικός όρος
absorbing clamp method	μέθοδος απορροφητικής αρπάγης
cable clamp	σφιγκτήρας καλωδίου
capacitive clamp	χωρητική αρπάγη
clamp-on ammeter	αμπερόμετρο αρπάγης
connection clamp	αρπάγη σύνδεσης
current clamp	αρπάγη ρεύματος

ΕΛΟΤ:

Αγγλικός όρος	Ελληνικός όρος
fixing clamp	σφιγκτήρας στερέωσης
holding clamp	σφιγκτήρας συγκράτησης
injection clamp	αρπάγη έγχυσης
insulation piercing clamping unit	μονάδα σύσφιγξης με διάτρηση μόνωσης
intermediate clamp	ενδιάμεσος σφιγκτήρας

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
 Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντίης, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ
 Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντίης, Θεόφιλος Βαμβάκος, Δημήτρης Παναγιωτάκος
 Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντίης, Θεόφιλος Βαμβάκος, Άννα Νικολάκη, Κατερίνα Ζερίτη, Τάνια Βαλεοντίη
 Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069
 Τηλεμοιότυπο: 210-8068299
 ΗΛ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr
 Ιστότοπος (όλα τα φύλλα): <http://sfr.ee.teiath.gr/eleteo.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριάς τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας περιλαμβάνεται στους συντάκτες του εκάστοτε φύλλου.

Τα θέματα των άρθρων της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και η δημοσίευση γίνεται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή κειμένων του «Ο» με την υποχρέωση αφενός να αναφέρεται η πηγή των κειμένων και αφετέρου, προκειμένου περί ολόκληρων άρθρων, να εξακολουθήσουν αυτά να διατίθενται δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς καμιά δέσμευση: σε αντίθετη περίπτωση χρειάζεται άδεια της ΕΛΕΤΟ.